

KSIĄDZ LECH KASPEROWICZ SDB (1953–2020), KUSTOSZ SANKTUARIUM I PROBOSZCZ W SKRZATUSZU W LATACH 1987–1992, ORGANIZATOR UROCZYŚĆ KRONACYJNEJ

Wstęp

Jako kontynuacja cyklu artykułów poświęconych salezjańskim kustoszom sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu, po wcześniej opublikowanych szkicach biograficznych o ks. Michale Winiarzu i ks. Stefanie Kieślińskim², w niniejszym opracowaniu zostanie przedstawiona postać ks. Lecha Kasperowicza, który był proboszczem parafii pw. Wniebowzięcia NMP i zarazem kustoszem miejscowego sanktuarium w latach 1987–1992. Ze wszystkich salezjańskich administratorów Skrzatusza był najmłodszym kapłanem. Obejmując swoją funkcję, miał zaledwie 34 lata, zdobywając wcześniej doświadczenie duszpasterskie przez pięć lat posługi w parafii pw. Świętej Rodziny w Pile. Stały przed nim spore wyzwania, a najważniejszym z nich było przygotowanie uroczystości koronacji cudownej figury Matki Bożej Bolesnej.

Środowisko rodzinne

Ks. Lech Kasperowicz urodził się 9 lipca 1953 r. w Pile w rodzinie Wacława i Władysławy z domu Łabędzkiej³. Jego rodzina po kądzieli wywodziła się z Wilna. Rodzina matki utrzymywała się z pracy ojca, Kazimierza Łabęckiego, który prowadził w Wilnie dobrze prosperujący zakład krawiecki. Była związana z franciszkanami, któ-

¹ Ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB, salezjanin; dr historii, mgr teologii; dyrektor Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej; wykładowca Historii Kościoła w WSD Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie; zajmuje się badaniem dziejów młodzieżowej opozycji i NSZZ „Solidarność” w PRL-u, historią Kościoła w tym okresie, martyrologium duchowieństwa polskiego w czasie II wojny światowej, historią salezjanów w Polsce oraz naukami pomocniczymi historii. ORCID: 0000-0002-1253-3627, e-mail: wonsal_@poczta.onet.pl.

² Jarosław Wąsowicz, „Ksiądz Stefan Kieśliński SDB (1932–2017), pierwszy kustosz sanktuarium diecezji koszalińsko-kołobrzeszkiej w Skrzatuszu”, *Rocznik Skrzatuski* 6 (2018): 43–57; Jarosław Wąsowicz, „Ksiądz Michał Winiarz SDB (1911–1988), proboszcz parafii w Skrzatuszu i kustosz sanktuarium w latach 1965–1972. Życie i twórczość”, *Rocznik Skrzatuski* 7 (2019): 97–120.

³ Wacław Kasperowicz (1918–1987) – urodził się w Dyneburgu (obecnie Łotwa) 18.07.1918 r., zmarł 28.03.1987 r. w Pile; Władysława Kasperowicz z d. Łabęcka urodziła się 20.07.1915 r. w Wilnie, zmarła 30.06.2008 r. w Pile. Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej (dalej ASIP), Akta personalne ks. L. Kasperowicza, akta bez sygn., ks. L. Kasperowicz, Wspomnienie pośmiertne o naszej Mamie (Szczecin, 2008), mps., 1–2; ASIP, Akta personalne ks. L. Kasperowicza, akta bez sygn., Odpis skrócony aktu zgonu Wacława Kasperowicza, Piła 30 III 1987 r.

rzy swój klasztor mieli przy kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Tam właśnie Władysława, będąc członkinią chóru, poznała swojego przyszłego męża, Wacława Kasperowicza, z którym wzięła ślub w kościele pw. św. Kazimierza w 1940 r.⁴ W okresie okupacji dwoje jej starszego rodzeństwa – Antonina i Bolesław Łabęccy, zostało zesłanych na Sybir, skąd udało im się wydostać z armią generała Władysława Andersa. Antonina przeszła cały szlak bojowy i zamieszkała w Anglii, gdzie przebywała do końca życia. Bolesław, niestety, zginął w Afryce⁵. Natomiast Władysław Kasperowicz pochodził z pokoleniowej rodziny kolejarskiej i podobnie jak jego ojciec był maszynistą. W Wilnie w rodzinie Kasperowiczów przyszły na świat trzy córki: Bożena, Alicja i Kazimiera.

Po zakończeniu II wojny światowej Wilno zostało wcielone w granice ZSRR, w związku z czym wiele rodzin opuściło te tereny, udając się na tereny przyznane Polsce w wyniku traktatów pokojowych⁶. W 1947 r. uczyniła tak też rodzina Kasperowiczów, która przyjechała do Piły, gdzie wcześniej zamieszkała już część ich rodziny. Wacław znalazł tu natychmiast pracę w zawodzie maszynisty kolejowego, natomiast Władysława pracowała jako ekspedientka w sklepie. W Pile na świat przyszły kolejne ich dzieci: Wacława (1950) oraz Lech (1953). Przyszły salezjanin został ochrzczony 19 lipca 1953 r. w kościele pw. Świętej Rodziny przez proboszcza ks. Stanisława Halagierę SDB. Jego rodzicami chrzestnymi byli Nikodem Kasperowicz oraz Teofila Chlebko⁷. W 1954 r. Władysław Kasperowicz został skierowany do pracy w miejscowości Korsze w powiecie kętrzyńskim, gdzie znajdowała się węzłowa stacja kolejowa. Tutaj Lech uczęszczał do szkoły podstawowej. Miejscowy proboszcz parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, ks. Stanisław Lachowicz, zgodził się, aby w wieku sześciu lat Lech mógł służyć do Mszy św. Ministrantury po łacinie uczyła go wówczas z książeczki jego starsza siostra⁸. W Korszach przyjął I Komunię Świętą oraz sakrament bierzmowania, którego udzielił mu 12 czerwca 1968 r. bp Jan Obląk⁹. Po zakończeniu nauki w szkole podstawowej Lech powrócił do Piły i w 1969 r. rozpoczął naukę w Technikum Górnictwa Naftowego.

Formacja w zgromadzeniu salezjańskim

Po zdaniu matury Lech Kasperowicz złożył 18 czerwca 1974 r. na ręce dyrektora wspólnoty salezjańskiej w Pile ks. Zdzisława Wedera SDB podanie o przyjęcie do nowicjatu w Czerwińsku. Zostało ono rozpatrzone pozytywnie na radzie domu, która

⁴ Archiwum Parafii pw. Świętej Rodziny (dalej APSR), Księga chrztów I. 1951–1953, nr 322/1953, 871.

⁵ ASIP, Akta personalne ks. L. Kasperowicza, akta bez sygn., ks. L. Kasperowicz, *Wspomnienie pośmiertne o naszej Mamie*, 1–2.

⁶ Więcej na ten temat Alicja Paczoska, *Dzieci Jałty. Exodus ludności polskiej z Wileńszczyzny w latach 1944–1947* (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2003).

⁷ APSR, Księga Chrtów I. 1951–1953, akta bez sygn., nr 322/1953, 871.

⁸ Archiwum Autora (dalej AA), Relacja Alicji Kasperowicz, Piła 12.04.2021 r.

⁹ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Świadectwo bierzmowania, Korsze 25 VI 1974 r.

odbyła się 1 lipca. Salezjanie, znający kandydata do zgromadzenia z zaangażowania w życie parafii, wystawili mu wówczas opinię, w której pisali m.in., że jest on „pogodny, pobożny, bardzo koleżeński, sumienny w wypełnianiu nałożonych nań obowiązków, rozmiłowany w liturgii”¹⁰. Opinia wspólnoty z Piły została zatwierdzona przez Radę Inspektorialną i po odbyciu miesięcznej aspiratury w Łądzie, 24 sierpnia 1974 r. Lech Kasperowicz rozpoczął formację zakonną w nowicjacie Towarzystwa Salezjańskiego (dalej TS) w Czerwińsku¹¹. Odbывał ją pod duchowym kierownictwem ówczesnego magistra nowicjatu, którym był wtedy ks. Wojciech Szulczyński SDB¹². Po roku próby został dopuszczony do pierwszej profesji zakonnej, którą złożył 22 sierpnia 1975 r. na ręce ks. inspektora Feliksa Żołnowskiego SDB¹³.

Po zakończeniu nowicjatu kl. L. Kasperowicz został skierowany na studia filozoficzne, które odbył w latach 1975–1977 w Wyższym Seminarium Duchownym TS w Łądzie. W tym samym domu formacyjnym odbył studia teologiczne w latach 1977–1978 oraz 1979–1982. Praktykę pedagogiczno-duszpasterską, zwaną w formacji salezjańskiej asystencją, odbył natomiast w latach 1978–1979 w Sokołowie Podlaskim. Została mu powierzona wówczas katechizacja dzieci oraz asystencja wśród aspirantów – chłopców, którzy jako kandydaci do zgromadzenia uzupełniali naukę w zakresie szkoły średniej. 22 sierpnia 1981 r. kl. Lech Kasperowicz złożył w Łądzie profesję wieczystą. Formację do kapłaństwa uwieńczył zaś święceniami diakonatu, które przyjął 3 grudnia 1981 r. z rąk bp. Czesława Lewandowskiego oraz święceniami prezbiteratu, których 8 czerwca 1982 r. w Łądzie udzielił mu bp Roman Andrzejewski¹⁴.

Jako neoprezbiter został skierowany przez przełożonych do rodzinnej parafii pw. Świętej Rodziny w Pile, gdzie pracował w latach 1982–1987. Oprócz sprawowania funkcji wikariusza parafii opiekował się wówczas ministrantami i zajmował się katechizacją. Od 1983 r. pomagał ks. Stanisławowi Styrnie SDB w animacji pilskiej grupy na Pieszej Pielgrzymce Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej ze Skrzatusza na Jasną Górę. Posługiwał także we wspólnocie Odnowy w Duchu Świętym funkcjonującej przy parafii. Ks. L. Kasperowicz z ruchem charyzmatycznym związał się od tego

¹⁰ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Proposta al. noviziato dell’Aspirante Lech Kasperowicz. Parere del Capitolo della Casa, 3.

¹¹ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Ammissione al. noviziato, Łódź 24 VIII 1974 r.

¹² Jan Pietrzykowski, „Nowicjat salezjański w Czerwińsku 1924–1994”, *Seminare* 11 (1995): 357.

¹³ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Professione Religiosa Società di S. Francesco di Sales Inspektoriat di Łódź Polonia Nord, n. 1007, il ch. Kasperowicz Lesco, Czerwińsk 22 VIII 1975 r.

¹⁴ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Karta personalna.

momentu na wiele lat swojej posługi duszpasterskiej¹⁵. W latach 1982–1987 był także członkiem inspektorialnej Podkomisji ds. Liturgicznej Służby Ołtarza¹⁶.

Kustosz sanktuarium i proboszcz parafii w Skrzatuszu

Pięć lat spędzonych u boku wytrawnego duszpasterza, jakim był proboszcz parafii pw. Świętej Rodziny i dziekan pilski ks. S. Styrna¹⁷, spowodowały, że ks. L. Kasperowicz nabrał na tyle doświadczenia, że przełożeni zdecydowali się powierzyć mu funkcję proboszcza parafii pw. Wniebowzięcia NMP i kustosa sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu¹⁸. Zyskało ono na znaczeniu po utworzeniu diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, stając się głównym diecezjalnym sanktuarium maryjnym. W momencie nominacji ks. L. Kasperowicza trwały już zaawansowane prace związane z zapowiedzianą na 1988 r. koronacją cudownej Piety Skrzatuskiej koronami papieskimi. Sanktuarium było również w tym czasie ważnym miejscem pielgrzymkowym dla salezjanów, ponieważ w grudniu 1979 r. w pobliskiej Pile utworzono siedzibę Inspektorii pw. św. Wojciecha, która wiele ważnych uroczystości zgromadzenia wiązała właśnie ze Skrzatuszem¹⁹.

Rozpoczynając swoją posługę w Skrzatuszu, ks. L. Kasperowicz kontynuował więc prace związane z przygotowaniem sanktuarium do koronacji figury Matki Bożej Bolesnej²⁰. Nabraly one w tym okresie tempa, choć nie brakowało trudności, nie tylko

¹⁵ Więcej na temat duszpasterskiego zaangażowania ks. L. Kasperowicza w tym okresie: Dorota Fechner, *Pół wieku pracy salezjanów w parafii św. Rodziny w Pile 1946–1996* (Piła: Typo-Offset, 1996); *Pilskie drogi do wolności. Kronika parafii Świętej Rodziny w Pile 16 października 1978–6 czerwca 1989*, wybór, wstęp i opracowanie ks. Jarosław Wąsowicz SDB, *Studia i Materiały Źródłowe pod patronatem Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej*, t. 6 (Piła: Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej, 2015).

¹⁶ *Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1982–1983*, red. ks. S. Kuciński (Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1982), 52; *Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1986–1987*, red. ks. S. Kuciński (Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1986), 26.

¹⁷ Więcej na temat ks. S. Styrny i roli, jaką odegrał w życiu religijnym i społecznym w Pile w tym okresie: Jarosław Wąsowicz, „Lokalne konflikty między Kościołem a władzami w latach osiemdziesiątych na przykładzie Piły”, w: *Władze wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Wielkopolsce w latach 1980–1989*, red. Konrad Białecki, *Studia i materiały poznańskiego IPN*, t. 16 (Poznań: Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2011), 169–192; Jarosław Wąsowicz, „Klub Inteligencji Katolickiej w Pile w l. 1981–1990”, w: *Kluby Inteligencji Katolickiej jako przestrzeń działań niezależnych w latach osiemdziesiątych XX wieku*, red. Konrad Białecki (Warszawa–Poznań: Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2014), 363–385.

¹⁸ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., List posłuszeństwa dla ks. L. Kasperowicza, Piła 15 VI 1987 r.; ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Dekret nominacji ks. L. Kasperowicza na proboszcza parafii pw. Wniebowzięcia NMP, Koszalin 24 VI 1987 r.

¹⁹ Jarosław Wąsowicz, „Salezianie w Skrzatuszu w latach 1972–2001”, *Rocznik Skrzatuski* 4 (2016): 67–77.

²⁰ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Protokół zdawczo-odbiorczy z przekazania administracji domu zakonnego i parafii Wniebowzięcia NMP w Skrzatuszu, Skrzatusz 26 VI 1987 r.; ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., A. Paczesny, Dokumentacja konserwatorska, Sopot 1989.

materialnych. Przykładowo we wrześniu 1987 r. przelatujące nad kościołem samoloty wojskowe spowodowały w nim wewnętrzne drgania, w wyniku których uszkodzony został jeden z witraży. Ksiądz proboszcz natychmiast zaprotestował, wysyłając do dowództwa jednostki Wojsk Lotniczych w Pile pismo z żądaniem zaprzestania lotów i zapłaty kosztów naprawy powstałych szkód²¹. W ramach najważniejszych prac przedkoronacyjnych wykonano wówczas m.in. malowanie frontonu i wnętrza świątyni. Ponadto wybudowany został ołtarz polowy na 200 miejsc z konfesją i podwyższeniem na cudowną pietę. Przygotowano też sanitariaty dla pielgrzymów oraz obszerny parking²². Uroczystości koronacyjne odbyły się 18 września 1988 r. Odczytano na nich okolicznościowy telegram adresowany do uczestników tego wydarzenia, gospodarzy sanktuarium i wiernych diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej²³. Aktu nałożenia drogocennych koron papieskich dokonali: kard. Józef Glemp, abp Jerzy Stroba i bp Ignacy Jeż. Prymas Polski wygłosił wówczas okolicznościową homilię, odnosząc się zarówno do historii sanktuarium, jak i przesłania, jakie dla współczesnego świata i Polski niesie katecheza krzyża Chrystusa²⁴. W doniosłej uroczystości uczestniczyło kilkudziesięciu biskupów, liczne duchowieństwo, salezjanie z delegatem Przełożonego Generalnego s. Giovanni Sangalli, rektorem Bazyliki NMP Wspomożycielki Wiernych w Turynie na czele, wyżsi przełożeni zakonni, osoby konsekrowane i około stutysięczna rzesza wiernych²⁵. Po zakończeniu uroczystości ordynariusz diecezji bp Ignacy Jeż w liście

²¹ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Ks. L. Kasperowicz do Dowódcy Jednostki Wojsk Lądowych w Pile, Skrzatusz 2 X 1987 r. Przeciwno lotom nad Piłą protestowały wówczas także podziemne struktury „Solidarności”.

²² ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Przygotowanie do Koronacji w Skrzatuszu, bdw.

²³ „Telegram papieża Jana Pawła II do bpa I. Jeża, Watykan 18 września 1988 r.”, *Kościół nad Odrą i Bałtykiem* 3–4 (1989): 8.

²⁴ „Homilia Józefa kardynała Glempla, prymasa Polski, z okazji koronacji figury Matki Bożej Bolesnej. Skrzatusz, kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, 19 września 1988 r.”, *Pismo Okólne EP* 43 (1988): 2–6.

²⁵ Tadeusz Ceynowa, „Koronacja figury Matki Boskiej Skrzatuskiej”, *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 91–106; Janusz Nowiński, „Dzieje i kult Cudownej Figury Najświętszej Maryi Panny Bolesnej w Skrzatuszu w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej”, *Biuletyn Salezjański Nostra* 300 (1989): 13–14; *Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972–1992*, oprac. Marian Czerner (Koszalin: Kuria Diecezjalna, 1995), 244; Eugeniusz Grzegorz Wiązowski, „Wkład salezjanów w rozwój kultu Maryjnego w Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu”, *Saeculum Christianum* 19, 2 (2012): 123–127; Lech Kasperowicz, *Skrzatuska Wspomożycielka. Wspomnienia Kustosza Sanktuarium z lat 1987–1992 w Dwudziestolecie Koronacji Cudownej Skrzatuskiej Pani* (Piła: Drukarnia Henryk Górowski, 2008), 16. Wspomnienia zostały wydane własnym sumptem autora z okazji dwudziestej rocznicy koronacji i były zasadniczo rozprowadzane w środowisku salezjańskim. Wydawnictwo nie posiadało też numeru ISBN, dlatego też nie zostało odnotowane w żadnych bibliografiach. Ze względu na ich wartość poznawczą i wartościowe świadectwo kustosa czasu koronacji na końcu niniejszego opracowania zostały zaprezentowane jeszcze raz, jako edycja źródłowa. Autor ma nadzieję, że w ten sposób będzie mogła się z tym dokumentem zapoznać znacznie większa niż dotychczas grupa czytelników.

pasterskim dziękował za ich sprawne przygotowanie przez gospodarzy sanktuarium²⁶. Odnosiło się ono zwłaszcza do kustosza ks. L. Kasperowicza.

W kolejnych latach podjęte z okazji koronacji prace konserwatorskie były kontynuowane. W czasie kadencji ks. L. Kasperowicza odnowione zostały m.in.: ołtarz główny, zabytkowa posadzka oraz ławki. Wykonano również nowe oświetlenie i nagłośnienie w świątyni, umeblowano zakrystię i dokonano renowacji paramentów liturgicznych. Sanktuarium zostało zabezpieczone systemem alarmowym. W tych latach odnowiono także plebanię oraz pomieszczenia na oratorium dla młodzieży²⁷. Ponadto dokonano wielu inwestycji w kościołach filialnych. Do najważniejszych prac wykonanych z inicjatywy ówczesnego proboszcza należy zaliczyć założenie nagłośnienia, wymianę oświetlenia i witraży, założenie blachy cynkowej na dachu w Różewie; wymianę dachu i oświetlenia oraz założenie nagłośnienia, urządzenie bocznych ołtarzy w kościele w Dobinie; wybudowanie salki katechetycznej z wyposażeniem i wymiana witraży w prezbiterium w Witankowie; ogrodzenie kościoła, założenie nagłośnienia i wymiana stacji drogi krzyżowej w Zawadzie²⁸. Nie udało się jednak ks. L. Kasperowiczowi, ani kolejnym salezjańskim kustoszom sanktuarium, zrealizować przygotowanego w latach 1987–1989 projektu wybudowania w Skrzatuszu wielofunkcyjnego domu pielgrzyma, w którym oprócz pokoi gości oraz zaplecza logistycznego dla pielgrzymów przewidziano kaplicę oraz sale konferencyjne i projekcyjne²⁹.

Proboszcz i kustosz miejscowego sanktuarium w latach 1987–1992 wykazywał się również troską o rozwój duchowy powierzonych jego pieczy wiernych w parafii oraz pielgrzymów. Oprócz mszy świętych i tradycyjnych nabożeństw pielęgnował

²⁶ Pisał wówczas m.in.: „Wszystkim Wam za to wspaniałe świadectwo wiary dziękujemy, gdyż wiemy, jak bardzo trudne było większości z Was dotrzeć do Skrzatusza. Na pierwszym jednak miejscu dziękujemy Panu Bogu za wspaniałą pogodę, która pozwoliła nam w skupieniu i w rozmodlonym nastroju przeżyć tę uroczystość, a wielu pielgrzymom pieszym pozwoliła przejść wyznaczone trasy bez szczególnego utrudnienia. Organizacyjnie uroczystość przebiegała bardzo sprawnie, i dlatego gospodarzom uroczystości oraz wszystkim służbom porządkowym, tak kościelnym, jak i państwowym, którzy nie mogli usłyszeć moich słów podziękowania na miejscu – tą drogą składam nasze staropolskie «Bóg zapłać»”. Ignacy Jeż, „List Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego: «Po koronacji Figury Matki Boskiej Bolesnej Pani Skrzatuskiej» (z dnia 25 września 1988 roku)”, w: Ignacy Jeż, *Listy Pasterskie oraz komunikaty do kapłanów i wiernych diecezji w latach 1972–1988*, red. Piotr Tadeusz Mielczarek (Koszalin: Wydawnictwo Kurii Biskupiej, 1989), 294–295.

²⁷ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Uzupełnienie spisu inwestycji majątku kościelnego i beneficjalnego parafii w Skrzatuszu, Skrzatusz 1992, 1–2; ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., *Krótki zarys duszpasterstwa i administracji księży salezjanów w parafii Skrzatusz 3.10.1952–30.06.2001*, mps., 7.

²⁸ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Uzupełnienie spisu inwestycji majątku kościelnego i beneficjalnego parafii w Skrzatuszu, 1–2; ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Protokół zdawczo-odbiorczy z przekazania administracji placówki salezjańskiej – dom zakonny i parafia Wniebowzięcia NMP, Skrzatusz 30 VII 1992 r.

²⁹ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Program budowy wielofunkcyjnego Domu Pielgrzyma przy Sanktuarium M.B. Skrzatuskiej, Skrzatusz 2 stycznia 1987 r.; ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Dokumentacja techniczna, obiekt: Dom Pielgrzyma w Skrzatuszu: projekt koncepcyjny, oprac. mgr inż. arch. Ireneusz Ratajczak, Piła 30 VIII 1989 r.

nabożeństwa salezjańskie, zwłaszcza wspomnienie Maryi Wspomożycielki Wiernych (24 dnia miesiąca), nabożeństwo do św. Jana Bosko (ostatniego dnia miesiąca) oraz nabożeństwa związane z kultem Matki Bożej Bolesnej³⁰. Zarówno w kościele parafialnym, jak i przy kościołach filialnych proboszcz powołał rady, z którymi konsultował bieżące sprawy duszpasterskie i remontowo-budowlane. W 1991 r. zorganizował także grupę wiernych, która uczestniczyła w przygotowaniach parafii do II synodu plenarnego w Polsce³¹.

Starał się pobudzać wśród salezjanów i diecezjan ruch pielgrzymkowy, organizując pielgrzymki dla różnych grup i stanów. Przykładowo 5 maja 1990 r. odbył się w Skrzatuszu diecezjalny zjazd młodzieży, która kończyła szkoły zawodowe, organizowano również spotkania dla matek i kobiet z okazji Dnia Matki³². Natomiast w 1988 r. w Skrzatuszu odbyły się centralne uroczystości setnej rocznicy śmierci św. Jana Bosko organizowane przez inspektorię pilską. Z kolei w 1990 r. ważnym wydarzeniem na rzecz duchowego wzrostu wiernych parafii skrzatuskiej było jej nawiedzenie przez ikonę Matki Bożej Królowej Polski, które poprzedzone zostało misjami świętymi wygłoszonymi przez franciszkanów³³. Nauki odbywały się codziennie w dniach 1–7 maja na mszach świętych odprawianych w Skrzatuszu oraz w Różewie, Witankowie, Dobinie, Zawadzie, Wiesiołce i Chudym. W ramach misji miało miejsce odnowienie przez małżonków przysięgi, odbyło się nabożeństwo ekspiacyjne oraz uroczysta przysięga wierności krzyżowi. Same uroczystości nawiedzenia parafii wypadły okazale. Wzięli w nich udział księża z całego dekanatu oraz salezjanie niegdyś pracujący w Skrzatuszu³⁴.

Dużym wyzwaniem w tych latach stała się opieka duchowa i logistyczna dla pielgrzymek przybywających do Skrzatusza zwłaszcza z terenów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, ale też z pobliskiej Piły (należącej wówczas do diecezji gorzowskiej), z której regularnie organizowano pielgrzymki piesze. W skali rocznej do sanktuarium Matki Bożej Bolesnej przybywało około 10 tys. pielgrzymów³⁵. Każdego roku 1 sierpnia ze Skrzatusza wyruszała Piesza Pielgrzymka Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej na Jasną Górę. Ponadto w drugiej połowie lipca salezjanie organizowali w tych latach Sejmik Młodzieży. Wydarzenie miało charakter ewangelizacyjny i skierowane było do

³⁰ Jarosław Wąsowicz, „Kult NMP Wspomożycielki Wiernych i św. Jana Bosko w przepowiadaniu słowa Bożego w sanktuarium w Skrzatuszu w latach 80. XX w.”, *Rocznik Skrzatuski* 3 (2015): 75–93.

³¹ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Protokół z wizytacji kanonicznej odbytej przez ks. Augustyna Dziędziela SDB delegata Przełożonego Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego dla inspektorii polskich, Skrzatusz 13 kwietnia 1992 r., 2.

³² ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Księga ogłoszeń parafialnych – rok 1990, 37; ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Plakat „Spotkania z Matką” dla kobiet i matek, Skrzatusz 24 maja 1992 r.

³³ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Księga ogłoszeń parafialnych – rok 1990, 35.

³⁴ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Program Misji św. i Nawiedzenia w parafii Wniebowzięcia NMP w Skrzatuszu 1–8 V 1990 r.

³⁵ Jarosław Wąsowicz, „Ruch pielgrzymkowy z pilskich parafii do sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w Skrzatuszu w 80. latach XX w.”, *Rocznik Skrzatuski* 2 (2014): 53–64.

młodzieży poszukującej wiary i swojego miejsca w Kościele, borykającej się z różnej natury problemami. Całość tego przedsięwzięcia była animowana przez Ruch Światło-Życie z inspektorii pilskiej z ks. Kazimierzem Lewandowskim SDB i ks. Andrzejem Marchewką SDB na czele, którzy korzystali przy organizacji sejmików z życzliwości i otwartości na tę inicjatywę ks. L. Kasperowicza³⁶. Ponadto w sanktuarium odbywały się całonocne czuwania przed uroczystością Zesłania Ducha Świętego i dorocznym odpustem przypadającym na 15 września lub pierwszą niedzielę po liturgicznym wspomnieniu Matki Bożej Bolesnej³⁷.

Troska ks. L. Kasperowicza o formację duchową wiernych i pielgrzymów przejawiała się także w kolportażu wydawnictw religijnych, w tym promujących skrzatuskie sanktuarium. Otworzył w tym celu przykościelny kiosk z dewocjonaliami, prasą i książkami. W 1989 r. założył pismo *Oto Matka Twoja...*, które ukazywało się do 1994 r. Było ono początkowo pomyślane jako kwartalnik (zwany przez redakcję zamiennie informatorem), w którym publikowane były materiały przedstawiające historię i teraźniejszość Skrzatusza, pieśni i modlitwy ku czci Matki Bożej Bolesnej, materiały związane z kultem maryjnym w Polsce³⁸. Wraz ze wzrostem ruchu pielgrzymkowego pojawiła się też potrzeba opracowania śpiewnika. Ks. L. Kasperowicz zainicjował w tych latach opracowanie takiego wydawnictwa, które ostatecznie ukazało się w roku 1993³⁹.

W okresie sprawowania przez ks. L. Kasperowicza funkcji proboszcza parafii i kustosza sanktuarium w Skrzatuszu jego współpracownikami byli następujący salezianie: ks. Jan Darmograj SDB (1987–1988), ks. Benedykt Wisiński SDB (1987–1989), ks. Henryk Zieniewicz SDB (1990–1992), ks. Jan Skowroński SDB (1987–1989), ks. Zdzisław Toll (1988–1990), ks. Mieczysław Wędrychowicz (1989–1993), ks. Krzysztof Wilkos SDB (1990–1992), kl. Janusz Marzec (1988–1989), kl. Dariusz Siek SDB (1989–1990), kl. Andrzej Jaczewski SDB (1990–1991), kl. Artur Ruduś SDB (1991–1992), kl. Krzysztof Górzyński (1991–1992). Do domu zakonnego w Skrzatuszu do 1990 r. przynależeli także księża z parafii w Sypniewie, gdzie proboszczem był wówczas ks. Stanisław Trus SDB⁴⁰. Wymienieni współpracownicy księdza proboszcza

³⁶ „Sejmik młodzieży w Skrzatuszu”, *Kronika Inspektorii św. Wojciecha* 7–8 (1988): 10–11; Andrzej Marchewka, „Sejmik Młodzieżowy w Skrzatuszu”, *Kronika Inspektorii św. Wojciecha* 2 (1991): 6–7; „V Sejmik Młodzieży Skrzatusz '92”, *Kronika Inspektorii św. Wojciecha* 1 (1992): 28–29; AA, Relacja ks. Andrzeja Marchewski SDB, Słupsk 10 II 2018 r.

³⁷ Jarosław Wąsowicz, „Salezianie w Skrzatuszu w latach 1972–2001”, *Rocznik Skrzatuski* 4 (2016): 67–77.

³⁸ AA, Relacja ks. Lecha Kasperowicza, Szczecin 5 stycznia 2015 r.

³⁹ *Skrzatuska Pani. Śpiewnik pielgrzymkowy*, zebr. i ułoż. Lech Kasperowicz, H. Zieniewicz (Skrzatusz, 1993), 320.

⁴⁰ ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Dane o stanie administracji na salezjańskiej placówce duszpasterskiej w Skrzatuszu na dzień 7 II 1990; ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Dane o stanie administracji na salezjańskiej placówce duszpasterskiej w Skrzatuszu na dzień 17 IV 1991; ASIP, Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn., Dane o stanie administracji na salezjańskiej placówce duszpasterskiej w Skrzatuszu na dzień 28 IV 1992 r. Adam Popławski, „Salezianie”, w: *Leksykon zakonów i instytucji życia konsekrowanego w Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, red. Tadeusz Ceynowa (Koszalin: Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, 2016), 143–144.

i dyrektora wspólnoty zakonnej L. Kasperowicza, oprócz obsługi duszpasterskiej parafii i sanktuarium, prowadzili grupy formacyjne, m.in. Żywy Różaniec, Liturgiczną Służbę Ołtarza, Ruch Światło-Życie, schole muzyczne, oratorium dla młodzieży oraz Salezjańskich Pomocników Kościoła. Organizowano też regularnie autokarowe pielgrzymki do Częstochowy i innych sanktuariów maryjnych w Polsce. Salezjanie ze skrzatuskiej parafii zaangażowani byli również w katechizację dzieci i młodzieży. W 1992 r. objętych było nią 60 dzieci w wieku przedszkolnym i 600 dzieci w wieku szkolnym. Po powrocie religii do szkół w 1990 r. nauczanie religii odbywało się w szkole podstawowej w Skrzatuszu, Witankowie, Dobinie i Zawadzie. Ksiądz proboszcz utrzymywał przyjazne relacje z dyrekcją tych placówek. Salezjańską kadrę katechetów uzupełniała wówczas jedna świecka katechetka, Bożena Michalak. Ponadto ks. K. Wilkos prowadził katechizację w Zespole Szkół Zawodowych w Starej Łubiance⁴¹.

Warto w tym miejscu nadmienić, że decyzją biskupa ordynariusza Ignacego Jeża z 1983 r. każdy kustosz sanktuarium w Skrzatuszu był Diecezjalnym Referentem Sanktuariów Maryjnych, a do jego obowiązków należało m.in. branie udziału w ogólnopolskich zjazdach organizowanych przez Komisję Maryjną Episkopatu Polski i reprezentowania na nich diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w wymiarze lokalnym zaś ciągła troska o upowszechnianie kultu Matki Bożej Skrzatuskiej, propagowanie ruchu pielgrzymkowego do Jej sanktuarium i organizowanie uroczystości⁴². W latach 1987–1992 funkcję diecezjalnego referenta zgodnie z rozporządzeniem biskupa pełnił ks. L. Kasperowicz. W tych latach był ponadto członkiem inspektorialnej Komisji ds. Kultu Wspomożycieli i Świętych Salezjańskich oraz w latach 1989–1990 Komisji ds. administracyjno-prawnych i budowlanych⁴³. Sześcioletnia kadencja proboszcza parafii w Skrzatuszu i dyrektora została przerwana w 1992 r., kiedy to decyzją przełożonych został ponownie skierowany do swojej rodzinnej parafii, tym razem w charakterze jej administratora⁴⁴.

Dalsze koleje życia ks. Kasperowicza

W latach 1992–1994 ks. L. Kasperowicz pełnił funkcję proboszcza parafii pw. Świętej Rodziny w Pile. Był to niezwykle pracowity okres w jego życiu. W tych latach został

⁴¹ ASIP, t. Skrzatusz, akta bez sygn., ks. Henryk Olesik, Sprawozdanie parafii Skrzatusz, Skrzatusz 11–13 grudnia 1998 roku.

⁴² ASIP, t. Skrzatusz, akta bez sygnatury, Dekret bpa Ignacego Jeża mianujący ks. proboszcza w Skrzatuszu Diecezjalnym Referentem Sanktuariów Maryjnych, Koszalin 5 września 1983 r.

⁴³ *Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1987–1988*, red. S. Kuciński, (Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1987), 26; *Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1989–1990*, red. S. Kuciński (Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1989), 29; *Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1990–1991*, red. S. Kuciński (Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1990), 31.

⁴⁴ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., List posłuszeństwa dla ks. L. Kasperowicza, Piła 1 VIII 1992 r.

także powołany do Rady Inspektorialnej oraz był członkiem inspektorialnej Komisji ds. Rodziny Salezjańskiej (1992–1993), Komisji ds. parafii i duszpasterstwa ogólnego (1992–1993)⁴⁵. Pełnił też funkcję zastępcy dyrektora Diecezjalnego Kolegium Teologicznego w Koszalinie, oddziału w Pile⁴⁶. We wrześniu 1993 r. zrezygnował ze wszystkich zajmowanych funkcji. Na tę decyzję nałożyły się problemy zdrowotne i brak harmonijnej współpracy z ekonomem inspektorialnym⁴⁷. Została ona jednak uwzględniona przez przełożonych dopiero w sierpniu 1994 r.⁴⁸

Ks. L. Kasperowicz został wówczas duszpasterzem w parafii pw. św. Jana Bosko w Szczecinie. Pełnił wówczas duchową opiekę nad charyzmatyczną wspólnotą „Bóg jest Miłością”⁴⁹, organizował pielgrzymki do Ziemi Świętej i sanktuariów maryjnych w Polsce i Europie. W listopadzie 1997 r. został mianowany przez arcybiskupa szczecińsko-kamińskiego Zygmunta Kamińskiego referentem Sekcji duszpasterstwa instytucji życia konsekrowanego, natomiast w latach 1998–1999 był także ojcem duchowym dekanatu Szczecin Pogodno⁵⁰.

Jego zaangażowanie duszpasterskie zostało przerwane rozległym zawałem serca, którego doznał 22 stycznia 1999 r. w drodze powrotnej z Piły, gdzie odwiedził swoją ciężko chorą matkę⁵¹. Dzięki wysiłkowi wielu lekarzy udało się ocalić wówczas jego życie. Nigdy już nie odzyskał sprawności fizycznej, pozostając do końca życia częściowo sparaliżowany. Tylko dzięki troskliwej opiece rehabilitantów i pielęgniarek mógł pełnić służbę kapłańską na miarę swoich sił. Odprawiał msze św. i służył sakramentem

⁴⁵ *Wykaz placówek i współpracowników polskiej prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1992–1993*, red. S. Kuciński (Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1992), 29–30; Jarosław Wąsowicz, „Historia salezjańskiej inspektorii pw. św. Wojciecha z siedzibą w Pile (1979–2004)”, *Seminare* 22 (2005): 102.

⁴⁶ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Pismo zwalniające ks. L. Kasperowicza z funkcji zastępcy dyrektora Diecezjalnego Kolegium Teologicznego w Koszalinie, oddziału w Pile, Koszalin 21 grudnia 1994 r.

⁴⁷ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Ks. L. Kasperowicz do ks. inspektora W. Kołyszki, Piła 10 IX 1993 r.

⁴⁸ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., List posłuszeństwa dla ks. L. Kasperowicza, Piła 8 VIII 1994 r.

⁴⁹ W ramach posługi w tej wspólnoty ks. L. Kasperowicz był m.in. współzałożycielem i asystentem kościelnym biuletynu „Bóg jest miłością”. *Biuletyn Odnowy w Duchu Świętym*. Pierwszy numer pisma ukazał się w październiku 1998 r., a w jego winiecie widniała figura Matki Bożej Bolesnej ze Skrzatusza. Zob. „Bóg jest miłością”. *Biuletyn Odnowy w Duchu Świętym*, Parafia rzymsko-katolicka pw. św. Jana Bosko w Szczecinie 1 (1998): 1.

⁵⁰ ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Dekret rządcy abp Zygmunta Kamińskiego mianujący ks. Lecha Kasperowicza referentem Sekcji duszpasterstwa instytucji życia konsekrowanego, Szczecin 10 XI 1997 r.; ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Dekret rządcy abp Zygmunta Kamińskiego powołujący ks. Lecha Kasperowicza na ojca duchownego dekanatu Szczecin–Pogodno, Szczecin 30 IX 1998; ASIP, Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn., Dekret rządcy abp Zygmunta Kamińskiego zwalniający ks. Lecha Kasperowicza z funkcji ojca duchownego dekanatu Szczecin–Pogodno, Szczecin 28 X 1999 r.

⁵¹ ASIP, Akta parafii pw. św. Jana Bosko w Szczecinie, akta bez sygn., *Bóg z nami. 20 lat parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Jana Bosko w Szczecinie*, Szczecin 2006, mps., 130.

pojednania. Przez 21 lat z poświęceniem opiekowała się nim zwłaszcza pielęgniarka i zarazem salezjańska parafianka – Antonina Zawadzka⁵².

Ks. L. Kasperowicz budował współbraci oraz osoby świeckie świadectwem swojej wierności chrystusowemu kapłaństwu i cierpliwości w znoszeniu cierpienia. Zmarł 11 października 2020 r. w szczecińskim szpitalu przy ul. Arkońskiej. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 16 października 2020 r. w Szczecinie w parafii pw. św. Jana Bosko i dzień później w Pile w parafii pw. Świętej Rodziny. Ks. L. Kasperowicz został pochowany na Cmentarzu Komunalnym w Pile w kwaterze salezjańskiej⁵³.

Zakończenie

Nominacja w 1987 r. młodego kapłana na proboszcza i kustosza sanktuarium w Skrzatuszu mogła zapewne budzić obawy, czy podoła on stawianym przed nim zadaniom, w pierwszym roku posługi związanym zwłaszcza z przygotowaniem uroczystości koronacyjnej cudownej figury Matki Bożej Bolesnej. Okazało się, że ks. Lech Kasperowicz nie zawiódł pokładanych w nim nadziei i przez cały okres swojej pracy wykazywał się dynamizmem, poświęceniem, nowatorskimi inicjatywami duszpasterskimi, wprowadzając spore ożywienie Skrzatusza jako ośrodka parafialnego i sanktuarium maryjnego diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Po zakończeniu pracy w tym wyjątkowym miejscu do końca życia pozostał czcicielem skrzatuskiej Wspomożycielki, w szczególności odwołując się do wstawiennictwa Matki Bożej Bolesnej w okresie ciężkiej choroby trwającej ponad dwadzieścia lat. Przy okazji pobytów wakacyjnych u rodziny w Pile zawsze nawiedzał sanktuarium. Miał także okazję wziąć udział w uroczystościach dwudziestolecia koronacji cudownej skrzatuskiej figury, dzieląc się wówczas swoimi wspomnieniami, które prezentujemy w poniższej edycji źródłowej. Zgodnie z instrukcją wydawniczą tego typu źródeł, zostały one zaopatrzone przypisami rzeczowymi i biograficznymi.

⁵² W uznaniu zasług dla parafii pw. św. Jana Bosko i opiekę nad ks. Lechem Kasperowiczem w 2020 r. Antoninie Zawadzkiej przyznany został medal *Salesiani Merentibus*, który jest nadawany przez Radę Inspektorialną osobom fizycznym i instytucjom za szczególne zasługi na rzecz Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile i pomoc w realizacji przez nią posłannictwa salezjańskiego. „Salesiani Merentibus”, dostęp: 12.04.2021, <http://pila.salezjanie.pl/salesiani-merentibus>.

⁵³ Karolina Pawłowska, „Był błogosławieństwem dla wspólnoty. Pogrzeb ks. Lecha Kasperowicza SDB”, dostęp: 15.04.2021, <https://koszalin.gosc.pl/doc/6578388.Byl-blogoslawienstwem-dla-wspolnoty-Pogrzeb-ks-Lecha>.

Edycja źródłowa

Nr 1

1988 wrzesień 18, Skrzatusz – Ślubowanie kustosza sanktuarium w Skrzatuszu ks. Lecha Kasperowicza SDB podczas uroczystości koronacji figury Matki Bożej Bolesnej

ŚLUBOWANIE KUSTOSZA SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ BOLESNEJ W SKRZATUSZU

Cudowna Pani Skrzatuska! Najlepsza Matko i Wspomożycielko!

Jakże mam wyrazić miłość i wdzięczność całego ludu Bożego, który zgromadził się dzisiaj przed Twoim tronem, aby wielbić Boga za to, że ukoronował Ciebie na Panią nieba i ziemi!

Matko Najświętsza, będzie Ci dobrze wśród nas. Będziemy stać na straży przy Twoim boku, my, Salezjanie Księdza Bosko.

Przed Tobą na klęczkach modlić się będą parafianie skrzatuscy i rzesze pielgrzymów, którzy z różnych stron Polski i świata będą przybywać, aby dawać swoje świadectwo miłości ku Tobie.

Ślubuję Ci i przyrzekam jako kustosz Twojej świątyni, że będziesz otoczona miłością i czcią. Wraz z całą rodziną parafialną przyrzekamy i ślubujemy zachować i rozwijać wiarę ojców naszych, uświęcając codzienne życie nasze w domu i miejscach pracy, w chwilach rozrywki i odpoczynku. Na wzór Twojej rodziny w Nazarecie będziemy kształtować zasady życia chrześcijańskiego w małżeństwach i rodzinach. Zrobimy wszystko, aby w naszych środowiskach nie było pijaństwa i niezgody.

Wielką troską wychowawczą i duszpasterską otoczymy dzieci i młodzież, aby ich Panem był Jezus Chrystus i aby z nich wyrastał młody Kościół wierny Ojcu Świętemu i Pasterzom.

Wspierać będziemy dzieło powołań kapłańskich, zakonnych, misyjnych i apostoelskich. Przyrzekamy Ci, najlepsza Matko i Królowo, że obchodzić będziemy z miłością Twoje święta, a szczególnie uroczyste czcić będziemy pamiątkę dnia, w którym zostałaś ozdobiona koronami papieskimi.

Błogosław nam dzisiaj, Cudowna Pani Skrzatuska! Weź w opiekę Ojca Świętego Jana Pawła II, naszego Księdza Prymasa, Biskupów i kapłanów, siostry i braci żyjących w zakonach.

Błogosław rodziców, dzieci i młodzież. Pocieszaj smutnych i chorych. Całą naszą Ojczyznę i Kościół Powszechny prowadź do Jezusa. Niech On, Pan nasz i Zbawiciel, żyje przez Ciebie w każdym sercu i w każdej społeczności. Amen.

Ksiądz Lech Kasperowicz

Kustosz Sanktuarium

Skrzatusz, dnia 18 września 1988 r.

Źródło: ASIP, Akta Parafii W Skrzatuszu, Akta Bez Sygn., Ślubowanie kustosza sanktuarium Matki Bożej Bolesnej, Skrzatusz 18 IX 1988 r.

Nr 2

2008 r. lipiec, Szczecin – Wspomnienia ks. Leszka Kasperowicza z okresu pracy duszpasterskiej w Skrzatuszu

Jeden z misjonarzy salezjańskich opowiadał mi o wydarzeniu, które miało miejsce w czasie podróży, jaką odbywał z grupą wychowanków, mieszkańców Czarnego Łądu. Chcąc skrócić

sobie czas całodzienną, monotonną jazdę autokarem, postanowił oddać się modlitwie z Liturgii Godzin. Konieczność wielokrotnego wertowania kart świętej księgi spowodowała, że niepostrzeżenie wypadł z niej obrazek z Matką Bożą. Właśnie w tym momencie pochylił się ku ziemi młody mieszkaniec Zambii, który, podniósłszy go, zapytał: „Kto to jest?”. Misjonarz bez namysłu odpowiedział, że to jego Matka. Młodzieniec, który kilkakrotnie spoglądał na obrazek i na misjonarza, po dłuższej refleksji stwierdził: „To nie jest twoja Matka, bo ty nie jesteś do Niej podobny”. Od tej pory treścią rozmyślań owego misjonarza było pytanie: „Na ile jestem podobny do Maryi?”. I nie chodziło mu o podobieństwo zewnętrzne, lecz o pokrewieństwo duchowe.

Jako młody mieszkaniec Piły, raz w roku, główną drogą lub opłotkami, maszerowałem do najbliższego Sanktuarium Maryjnego w Skrzatuszu, czyniąc zadość przyjętej przez mieszkańców mojego miasta tradycji. Początkowo czyniłem to niechętnie, bo kościół wydawał mi się brudny, smutny i ponury. Nawet pracujący tam, pełni ducha radości księża nie byli w stanie wzbudzić mojej sympatii dla tego miejsca. Przygnębiające wrażenie wywoływały szczególnie wiejskie domy, zniszczone przez ząb czasu i chylące się ku upadkowi. Dopiero po wielu latach zrozumiałem, że podejmowana przeze mnie (mimo oporów) wędrówka była odpowiedzią na wołanie Jezusa: „Nie wyście Mnie, ale Ja was wybrałem...” (J 15,16). Stało się dla mnie jasne, że od dzieciństwa dane mi było kroczyć przez życie, trzymając się płaszcza Matki Bożej. Ona mnie wybrała. W swym Skrzatuskim Wizerunku była mi szczególnie bliska, ponieważ Jej, tak jak mi, życie nie szczędziło trudów i cierpienia. Maryja pokazywała mi właściwą drogę do siebie: drogę pełną cierpień i niespodzianek, z których największą była godność kustosza Jej Sanktuarium. Wszystko zaczęło się od mojej ostatniej pielgrzymki do Skrzatusza, podjętej w 1987 r. Po przebytych 15 km drogi, stanąłem u stóp Cudownej Pani i, wiedząc już o planowanej zmianie kustosza tego miejsca, nie słuchałem wcale słów powitania, skierowanych do pielgrzymów przez jednego z księży. Spoglądałem z żalem na tę zaniedbaną świątynię i w duchu współczułem następcy dotychczasowego kustosza, którego nazwisko pozostawało dla mnie zagadką. Wyobrażałem sobie, jak wiele pracy będzie musiał włożyć w przygotowanie parafian i diecezjan do uroczystej Koronacji Cudownej Figury Matki Bożej, wyrzeźbionej przed kilkuset laty w lipowym drewnie.

Następnego dnia zostałem wezwany do ówczesnego przełożonego, Księdza Inspektora Stanisława Skopiaka⁵⁴. On przedstawił mi decyzję, na mocy której to właśnie ja miałem objąć urząd kustosza Sanktuarium w Skrzatuszu. Z całą pewnością nie było w tej chwili na świecie człowieka bardziej zaskoczonego ode mnie. Wiadomość była piorunująca, tym bardziej że miałem świadomość mojego niewielkiego stażu w kapłaństwie. Jednak Ksiądz Inspektor stwierdził kategorycznie, że „Matce Bożej niczego nie wolno odmówić”. Zapytałem nieśmiało, czy to aby na pewno nie pomyłka, bo jakżeż ja miałbym zostać kustoszem i przełożonym domu sale-

⁵⁴ Ks. Stanisław Skopiak SDB (1938–2021) – salezjanin, kapłan. Święcenia kapłańskie przyjął 1.06.1965 r. w Łądzie. W latach 1965–1968 pracował w Łodzi; w latach 1968–1974 przebywał na studiach w Rzymie, był m.in. sekretarzem rady Regionu Europy Wschodniej ks. Jana Ter Schure w Turynie; w latach 1974–1980 profesor w WSD w Łądzie, w latach 1980–1986 wikariusz ks. inspektora salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha w Pile; w latach 1985–1986 rektor WSD w Łądzie i dyrektor wspólnoty zakonnej; w latach 1986–1992 przełożony Inspektorii św. Wojciecha w Pile; w latach 1992–1993 dyrektor Salezjańskiego Ośrodka Duchowości w Łądzie; w latach 1993–1996 dyrektor Watykańskiej Szkoły Muzycznej Tommaso Ludovico da Victoria w Rzymie. Po powrocie do Polski w latach 1996–2004 pełnił funkcję proboszcza parafii pw. Świętej Rodziny w Pile, dyrektora wspólnoty zakonnej i dyrektora szkół salezjańskich. W latach 2004–2007 był dyrektorem salezjańskiej Szkoły Podstawowej w Pile. W latach 2007–2021 przebywał w Szczecinie–Wielgowie. Zmarł 27 lutego 2021 r.

zjańskiego. W odpowiedzi usłyszałem, że „tak zostało postanowione przez mądrzejszych ode mnie”. Wszystko stało się jasne.

Rankiem, po nieprzespanej nocy, wraz z ekonomem inspektorialnym⁵⁵, udałem się do tak dobrze mi znanej, a jednak teraz zupełnie dla mnie „nowej” Matki. Gdy pierwszy raz klęczałem u Jej stóp, zakręciły mi się łzy w oczach, a ciężar odpowiedzialności zdawał się mnie przytłaczać niby brzemień. Jednak, mimo obawy przed przyszłością, zrozumiałem wtedy, że nie jestem sam, że mam Wspomożycielkę, która będzie przy mnie w doli i niedoli, w smutkach i radościach. Będzie mi towarzyszyła w moich upadkach i zwycięstwach. W moim sercu echem odbiły się słowa: „Choćby opuścili cię ojciec i matka, siostry, bracia i przełożeni, nie bój się; dałem ci Moją Matkę!” I rzeczywiście: jeszcze tego samego roku zostawił mnie mój ojciec, a mama odeszła w 21 lat po nim. Odwiedzam często ich mogiły na pilskim cmentarzu.

We wszystkich okolicznościach życia doświadczam opieki Maryi, a wizerunek Jasnogórskiej Królowej Polski znajduje się nad moim łóżkiem. I, mimo że dawno opuściłem Skrzatusz, z najważniejszego miejsca mojego pokoju, który zamieszkuję obecnie, z tą samą miłością spogląda na mnie Bolesna Wspomożycielka.

Od początku mojej pracy w Skrzatuskim Sanktuarium towarzyszyła mi myśl, że Koronacja Cudownej Figury wymaga odnowy duchowej w mojej parafii i w całej diecezji. W związku z tym parafianie przeżyli Misje św., diecezjanie zaś przez cały rok, poświęcony przygotowaniom do uroczystości, pielgrzymowali regularnie do swojego jedyne Sanktuarium Maryjnego. Odnowa ducha szła w parze z renowacją kościoła. To była gigantyczna praca! Zlikwidowano niszczący kościelne mury grzyb, odmalowano ściany, odrestaurowano próchniejące ławki i przystrojono konfesję oraz główny ołtarz z Cudowną Figurą. Na placu przykościelnym stanął ołtarz polowy, skonstruowany na wzór głównego. Wielkim nakładem pracy wykonano także nosidło, przeznaczone dla Cudownej Figury. Wszystko, co mogło się do czegoś przydać, adaptowano z myślą o przygotowaniu do Koronacji. Nawet pole, stanowiące własność parafii, podzielono na sektory dla licznych pielgrzymów z diecezji i spoza niej. Wszystko to wykonywali parafianie i zaproszeni fachowcy. Kustosz natomiast zajmował się przygotowaniem własnego domu – plebanii, która była w opłakanym stanie i wymagała kapitalnego remontu. Wszystkie prace wykonywane były w zawrotnym tempie.

Tu chciałbym wspomnieć o odnawianiu ściany frontowej. Jej odmalowanie, ze względu na ogromne rozmiary, przysparzało niemałego trudu. Podjęła go grupka alpinistów, którzy, wisząc na linach, sukcesywnie pokrywali ową ścianę trzema kolorami: bielą, beżem i oranżem. Nadszedł czas zapłaty. Chociaż przeszukałem wszystkie kieszenie, skarbonki i sejf, nie mogłem uzbierać nawet połowy wymaganej sumy. Smutny i zatroskany udałem się do kościoła, bo wiedziałem, że powodzenie przygotowań zależy przede wszystkim od Tej, która nimi kieruje – Bolesnej Pani, Skrzatuskiej Wspomożycielki. Zatopiony w modlitwie powiedziałem do Niej: „Maryjo, teraz na Ciebie kolej... Zadbaj o potrzebne pieniądze!”. Na odpowiedź nie czekałem

⁵⁵ Był nim wówczas ks. Henryk Jacenciuk (1923–2008) – salezjanin, kapłan. Świecenia kapłańskie przyjął 29.06.1951 r. w Krakowie. W latach 1951–1954 pracował jako prefekt w zakładzie salezjańskim w Różanymstoku, następnie w latach 1954–1964 w WST TS w Łądzie jak wykładowca katolickiej nauki społecznej i prawa kanonicznego, kierownik studiów, organizator seminaryjnej biblioteki. Jednocześnie pogłębiał wiedzę z prawa kanonicznego na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. W latach 1964–1972 był proboszczem parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Rumi. Następnie w latach 1972–1980 był ekonomem inspektorialnym prowincji pw. św. Stanisława Kostki z siedzibą w Łodzi. W 1980 r. został pierwszym przełożonym salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha w Pile. W latach 1986–1998 był ekonomem inspektorialnym. W latach 1998–2008 posługiwał w parafii pw. Świętej Rodziny w Pile.

długo. Kilka dni później przyszli do kancelarii parafialnej dobroczyńcy z Piły. Zamówili Mszę św. Wstając od biurka, kątem oka dostrzegłem, jak – przymuszony przez żonę – mąż z trudem wydobyl z kieszeni przygotowaną wcześniej kopertę. Schowałem ją i poszedłem doglądać kończących się prac remontowych. Na drugi dzień przyszedł do mnie kierownik ekipy robotników w sprawie rozliczenia. Wyjąłem więc z kieszeni sutanny schowaną tam wcześniej kopertę i jakież było moje zdumienie, gdy okazało się, że jest w niej brakująca kwota! Maryja nie zawiodła! Od początku mojego pobytu w Sanktuarium doświadczałem jej opieki wprost namacalnie. I choć od Koronacji minęło już dwadzieścia lat, wciąż czuję Jej przedziwny Matczyny dotyk.

Pewnego dnia pod kościół podjechał czyściutki samochód, Fiat 125p. Wsiadła z niego siostra zakonna i pięknie ubrana świecka osoba. Obie kobiety chciały wejść do Sanktuarium. Po jakimś czasie, pani Maria, która była kierowcą auta, spytała, czy może mi jakoś pomóc w związku z toczącymi się pracami. „Pani...?” – zapytałem z powątpiewaniem. „Czyżby mogła pani wybudować kościół?” Pani Maria nie zraziła się moim sceptycyzmem i zadeklarowała możliwość pomocy we wszystkim, co potrzebne będzie w przygotowaniu Koronacji. Zostawiła swój adres służbowy, telefony i odjechała.

Za kilka dni wystąpiłem do naczelnika gminy z prośbą o deski. Zapytany o ilość, jakiej potrzebuję, odparłem, że chodzi mi o 30 kubików. Należy pamiętać, że były to schyłkowe lata komunizmu, naznaczone brakiem możliwości zdobycia czegokolwiek, a zwłaszcza materiałów budowlanych. W związku z tym pytanie naczelnika, czy przypadkiem nie przyjechałem z księżycą, było całkowicie uzasadnione. „Dostaję 7 kubików rocznie na potrzeby całej gminy, a Ksiądz chce 30?!” – powiedział. Zmartwiłem się, ale przypomniałem sobie o mojej nowej znajomej. Chwyciłem za telefon i po chwili rozmawiałem z panią Marią. Następnego dnia odebrałem fakturę, na którą w tartaku w Kłębowcu otrzymałem 30 kubików drewna po minimalnej cenie. Dzięki pomocy tej kobiety, której imię – jestem tego pewien – nie było przypadkowe, zdobyłem także farby i wiele innych akcesoriów, koniecznych do wyremontowania kościoła. Często moim dobrodziejom mogłem zapłacić jedynie modlitwą u stóp mojej Matki.

Mimo nawału przeróżnych prac nie dawała mi spokoju myśl, że Maryja chce mieć odnowiony i ozłocony ołtarz. Aby spełnić jej pragnienie, umówiłem się z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Z rozmowy jasno wynikało, że tego rodzaju prace wymagają bardzo dużych nakładów pieniędzy. Człowiek ów nie pozostawił mi złudzeń i odmówił mi pomocy. Jednakże, dzięki opiece Wspomożycielki, zła passa znowu szybko minęła. Wkrótce dowiedziałem się, że na stanowisku wojewódzkiego konserwatora zabytków nastąpiła zmiana. Postanowiłem ponowić negocjacje. Okazało się, że tym razem nie było żadnych przeszkód. Podpisaliśmy więc umowę, jasno określającą zobowiązania spoczywające na każdej ze stron. Na mocy tejże umowy konserwator ponosił koszty prac renowacyjnych, a proboszcz parafii zobowiązywał się dostarczyć złoto. Otrzymałem je od moich przełożonych z Piły w postaci dziesięciu książeczek złota w płatkach.

O wszystkim, co działo się przed i po Koronacji, mógłbym mówić nieskończenie, bo nieskończona jest czułość i troska Maryi. Teraz jednak chciałbym pochylić się nad samą ceremonią.

Maryja nigdy nie działa gwałtownie. Ona tylko prosi, jak niegdyś prosiła w kanie: „Synu, wina nie mają!” (J 2,3). Prosiła także w Medjugorje: „Jestem Królową pokoju. Czyńcie pokój i módlcie się na różańcu!” Kiedyś, przed kilkuset laty, powiedziała w Skrzatuszu: „Chcę być dla was Królową!”; z tego miejsca mówiła także wtedy, gdy chciała Koronacji: „Mam już dom, modlicie się do mnie, otrzymujecie znaki mojej obecności – cuda. Teraz pokażcie wszystkim, kim dla was jestem i co uczyniłam, będąc wśród was”. To dlatego współczesnym hierarchom dała wyraźny impuls do działania, zmierzającego do uczczenia Jej wizerunku.

Po podziale administracyjnym powstała na tych terenach diecezja koszalińsko-kołobrzeska ze stolicą w Koszalinie i Skrzatuszem jako ośrodkiem wielkiego kultu maryjnego⁵⁶. Nadszedł więc czas, by dostrzec w Maryi Panią tej ziemi. Pasterz diecezji, przy cichej namowie pracujących tu od czasów zakończenia ostatniej wojny salezjanów⁵⁷, zdecydował się ukoronować Matkę Bożą koronami papieskimi. W związku z uroczystościami do Skrzatusza przyjechało trzydziestu biskupów z Prymasem Kardynałem Józefem Glempem⁵⁸. O godzinie 11:00. rozpoczęła się Msza św. koronacyjna. Sama świątynia, przez wiele lat skazana na powolne niszczenie, jaśniała teraz w całej okazałości, jak w okresie swojej największej świetności. Szczególnym przepychem odznaczała się konfesja, swoją symboliką nawiązująca do Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, i zdobiony złotem ołtarz. Całości dopełniała bogata dekoracja, złożona ze sztandarów, spływających lekko z balustrady okalającej świątynię tuż przy złączeniu sklepienia ze ścianami. Widniały na nich dumne piastowskie orły. Ogromną siłą świadectwa miały licznie zgromadzone i pięknie wyeksponowane wota, wiele mówiące o cudownych interwencjach Matki Bożej, zawsze spieszącej z pomocą swym dzieciom.

Pomimo wielkiej liczby zgromadzonych, szczerze wypełniających widną od kapiącego złota świątynię, unosiła się w niej charakterystyczna, stara, parkietowa woń. Ściany kościoła, które widziały niejedną wojnę i niejedno zwycięstwo Maryi, jaśniały teraz świeżą bielą.

Uroczystość rozpoczęła się od procesyjnego przeniesienia Cudownej Figury z kościoła do ołtarza polowego, który stanowił serce całej ceremonii. Płomienne kazanie ku czci Matki Bożej wygłosił Kardynał Prymas Józef Glemp. Następnie głos zabrał kustosz sanktuarium, ksiądz Lech Kasperowicz – salezjanin. Odczytał rotę przysięgi wierności Maryi. Przy asyście biskupów nastąpiło uroczyste poświęcenie koron, po czym Ksiądz Prymas, wraz z Pasterzem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, Księdzem Biskupem Ignacym Jeżem⁵⁹, włożył na głowę Jezusa i Maryi – Piety korony papieskie. Przy całej ceremonii posługiwali klerycy z salezjańskiego se-

⁵⁶ Paweł VI bullą *Episcoporum Poloniae coetus* 28 czerwca 1972 r. ustanowił nową organizację kościelną na Ziemiach Zachodnich. Wśród nowych jednostek administracyjnych powstałych wówczas w polskim Kościele znalazła się także diecezja koszalińsko-kołobrzeska. W tym samym roku bp ordynariusz nowej diecezji ustanowił Skrzatusz głównym sanktuarium maryjnym diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

⁵⁷ W rzeczywistości salezjanie podjęli pracę w Skrzatuszu dopiero w 1952 r.

⁵⁸ Kard. Józef Glemp (1929–2013) – prymas Polski, kardynał, arcybiskup senior warszawski. Święcenia kapłańskie przyjął w 1956 r.; osobisty sekretarz prymasa Stefana Wyszyńskiego (1967–1979); biskup warmiński (1979–1981); arcybiskup metropolita warszawsko-gnieźnieński (1981–1992) i warszawski (1992–2007); prymas Polski (1981–2009); kardynał (od 1983 r.); przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski (1981–2004); do czerwca 2007 r. ordynariusz wiernych obrządków: ormiańskiego i bizantyjsko-słowiańskiego w Polsce. Zmarł 23 stycznia 2013 r. w Warszawie.

⁵⁹ Bp Ignacy Jeż (1914–2007) – biskup ordynariusz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, kardynał elekt. Święcenia kapłańskie przyjął 20.06.1937 r. w Katowicach. W latach 1942–1945 był więźniem KL Dachau. Po wyzwoleniu obozu pełnił funkcję kapelana obozu dla Polaków w Göppinge. W latach 1946–1960 był rektorem Niższego Seminarium Duchownego im. św. Jacka w Katowicach. 20.04.1960 r. został mianowany przez papieża Jana XXIII biskupem pomocniczym w Gnieźnie z przeznaczeniem dla Gorzowa Wlkp. Prekonizowany 13.05.1960 r., konsekrowany w katedrze gorzowskiej 5.06.1960 r. Brał udział w obradach Soboru Watykańskiego II. 16.09.1967 r. został mianowany sufraganiem w Gorzowie Wlkp., a 28.06.1972 r. ordynariuszem nowo utworzonej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Ingres do katedry koszalińskiej odbył 22.10.1972 r. Od 1.02.1992 r. biskup senior. Uczestniczył w pracach Komisji Episkopatu Polski ds. Środków Społecznego Przekazu, a także Komitetu Księży Polskich b. Więźniów Obozów Koncentracyjnych, którego był wieloletnim przewodniczącym. Zmarł 16.10.2007 r. w Rzymie, w przededniu ogłoszenia go kardynałem przez papieża Benedykta XVI.

minarium duchownego w Łądzie nad Wartą i diecezjalnego seminarium w Koszalinie. Radosne śpiewy wykonywały łączone chóry z Rumii, Piły i Wałcza pod batutą ówczesnego Inspektora Salezjańskiego Prowincji Pilskiej, Księdza Stanisława Skopiaka. Ogromna ilość wiernych diecezji i inspektorii z siedzibą w Pile, po uprzedniej gruntownej spowiedzi, z namaszczeniem przystępowała do Komunii św. Cała uroczystość nie zakończyła się wraz z Eucharystią. Po niej bowiem wierni, w atmosferze radosnych śpiewów i w duchu dziękczynienia, zgromadzili się przy ołtarzu polowym, u stóp Maryi. Kościół, na co dzień zimny, teraz wypełniony był prawdziwym żarem wylewającym się z rozmodlonych serc.

Kustosz zadbał, by, oprócz duchowego pokarmu, nie zabrakło nikomu posiłku krzepiącego ciało. Biskupi koncelebransi posilili się więc na plebanii rosółem i tłuszcikiem udkiem drobiowym, a cała służba liturgiczna z chórem udała się do pobliskiej remizy strażackiej, by tam wzmocnić się strawą, której starczyło dla wszystkich, nawet dla pielgrzymów, którzy przybyli z daleka i mieli na wyczerpaniu suchy prowiant. Nikt nie był smutny, przygnębiony i sam, co stanowi jeszcze jeden dowód na to, że Maryja była obecna w skrzatuskiej Kanie.

Gdy świętowanie dobiegło końca, autobusy odwoziły ludzi do domów. Ci, dla których zabrakło w nich miejsca, korzystali z uprzejmości mieszkańców Skrzatusza, właścicieli prywatnych aut. Wśród pielgrzymów panował radosny nastrój, mimo że od kilku dni nie sprzedawano alkoholu. To Maryja, Oblubienica Ducha Świętego, obficie rozlała w sercach wiernych najczystsza radość. Ona sama była Źródłem tego radosnego uniesienia!

Gdy opadły już nieco emocje związane z Koronacją, Matka Boża podpowiedziała mi, że w naszym kościele dokuczają jej zimno. Rzeczywiście; stare, wysłużone drzwi były wypaczone, nieuszczelne i przepuszczały do wnętrza świątyni chłód, a zimą śnieg. Trzeba było temu zaradzić. Znalazłem więc w parafii pewnego człowieka, który na swoim polu miał ścięte trzy pnie dębowe. Kupiłem je za niewielką sumę z myślą o pocięciu ich na deski, z których powstaną nowe, solidne drzwi. Po długich poszukiwaniach znalazł się fachowiec, który podjął się właściwego przygotowania ich. Nie dane mi jednak było czuwać nad przebiegiem prac i montażem nowych drzwi. Uczynił to mój następcą.

Przygotowanie diecezjan do Koronacji Matki Boskiej Skrzatuskiej przebiegało w pewien ustalony sposób. Według rozporządzenia biskupa, każdy proboszcz w diecezji musiał zorganizować w ciągu roku pielgrzymkę do sanktuarium w Skrzatuszu, gdzie kustosz, w imieniu Maryi, przyjmował pielgrzymów z otwartymi rękami, zapraszał na skromny posiłek, czasem odprawiał Mszę świętą w intencji parafii i zapoznawał wszystkich z historią tego cudownego miejsca. Na zakończenie każdy mógł otrzymać pamiątki z sanktuarium i dać świadectwo o swoim nabożeństwie do Matki Bożej. Następnie kustosz udzielał błogosławieństwa przez przyczynę Maryi i pielgrzymi wracali do domów.

W tym czasie przybywali pielgrzymi indywidualni, którzy nie mniej gościnnie byli przyjmowani przez kustosza. Rozmowom o wstawiennictwie Maryi nie było końca. Jeden starszy Pątnik opowiadał, jak Maryja uzdrowiła go w czasie podróży do sanktuarium; młodzi małżonkowie o dar rodzicielstwa, inni prosili o wytrwanie w powołaniu (klerycy i księża), a całe rodziny o zgodę i miłość do najbliższych. Okazało się, że za jakiś czas, bardzo krótki, Maryja wszystkich wysłuchiwała. Czyż więc nie czyni Ona podobnych cudów jak przed laty? Czy uzdrowienia, odradzającą się miłość czy rodzącą się świętość polskich rodzin nie przemawiają za nadzwyczajnym działaniem Matki Bożej na tym miejscu? Czy w późniejszym czasie kustosz, złożony śmiertelną chorobą, nie zostaje uzdrowiony i dzięki temu może pisać te oto wspomnienia? Czyż nie można nazwać cudem, że powstają one zaledwie w ciągu kilku dni? Chcę więc teraz podziękować Tobie, Maryjo, za pamięć, za wszystkie wysłuchane prośby, za wszystkich, których stawiasz na mojej drodze, za Barbarę, za wydawcę tejsze broszury, pana Henryka Gó-

rowskiego⁶⁰, i moich współpracowników – księży, za wszystkich kolportujących i dzielących się tymi wspomnieniami w całej Polsce. Proszę Cię, Maryjo, wszak jesteś Skrzatuską Wspomożycielką, nie zapominaj o nich nigdy, bo przecież każdy wspomniany powyżej, łącznie ze mną, nie może się ostać bez Twojego wsparcia. Maryjo, Bolesna Wspomożycielko, królującą w Skrzatuszu, módl się za nami!

Źródło: Lwch Kasperowicz, *Skrzatuska Wspomożycielka. Wspomnienia Kustosza Sanktuarium z lat 1987–1992 w Dwudziestolecie Koronacji Cudownej Skrzatuskiej Pani* (Piła: Drukarnia Henryk Górowski, 2008), 16.

Bibliografia

- Archiwum Autora. Relacja Alicji Kasperowicz, Piła 12.04.2021 r.
- Archiwum Autora. Relacja ks. Andrzeja Marchewski SDB, Słupsk 10 II 2018 r.
- Archiwum Autora. Relacja ks. Lecha Kasperowicza, Szczecin 5 stycznia 2015 r.
- Archiwum Parafii pw. Świętej Rodziny. Księga Chrztałów l. 1951–1953, akta bez sygn., nr 322/1953.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii pw. św. Jana Bosko w Szczecinie, akta bez sygn., *Bóg z nami. 20 lat parafii rzymskokatolickiej p.w. św. Jana Bosko w Szczecinie*, Szczecin 2006, mps., 130.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Protokół zdawczo-odbiorczy z przekazania administracji domu zakonnego i parafii Wniebowzięcia NMP w Skrzatuszu, Skrzatusz 26 VI 1987 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. A. Paczesny, Dokumentacja konserwatorska, Sopot 1989.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Ks. L. Kasperowicz do Dowódcy Jednostki Wojsk Lądowych w Pile, Skrzatusz 2 X 1987 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Przygotowanie do Koronacji w Skrzatuszu, bdw.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Uzupełnienie spisu inwestycji majątku kościelnego i beneficjalnego parafii w Skrzatuszu, Skrzatusz 1992, 1–2.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. *Krótki zarys duszpasterstwa i administracji księży salezjanów w parafii Skrzatusz 3.10.1952–30.06.2001*, mps., 7.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Protokół zdawczo-odbiorczy z przekazania administracji placówki salezjańskiej – domu zakonnego i parafii Wniebowzięcia NMP, Skrzatusz 30 VII 1992 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Program budowy wielofunkcyjnego Domu Pielgrzyma przy Sanktuarium M.B. Skrzatuskiej, Skrzatusz 2 stycznia 1987 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Dokumentacja techniczna, obiekt: Dom Pielgrzyma w Skrzatuszu: projekt koncepcyjny, opr. mgr inż. arch. Ireneusz Ratajczak, Piła 30 VIII 1989 r.

⁶⁰ Henryk Górowski (ur. 1947 r.) – pilski przedsiębiorca, właściciel Zakładu Poligraficznego.

- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Protokół z wizytacji kanonicznej odbytej przez ks. Augustyna Dziędziela SDB delegata Przełożonego Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego dla inspektorii polskich, Skrzatusz 13 kwietnia 1992 r., 2.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Księga ogłoszeń parafialnych – rok 1990, 37.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Plakat „Spotkania z Matką” dla kobiet i matek, Skrzatusz 24 maja 1992 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Księga ogłoszeń parafialnych – rok 1990, 35.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Program Misji św. i Nawiedzenia w parafii Wniebowzięcia NMP w Skrzatuszu 1–8 V 1990 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Dane o stanie administracji na salezjańskiej placówce duszpasterskiej w Skrzatuszu na dzień 7 II 1990.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Dane o stanie administracji na salezjańskiej placówce duszpasterskiej w Skrzatuszu na dzień 17 IV 1991.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta parafii w Skrzatuszu, akta bez sygn. Dane o stanie administracji na salezjańskiej placówce duszpasterskiej w Skrzatuszu na dzień 28 IV 1992 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. L. Kasperowicza, akta bez sygn. Ks. L. Kasperowicz. *Wspomnienie pośmiertne o naszej Mamie*. Szczecin, 2008, mps., 1–2.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. L. Kasperowicza, akta bez sygn. Odpis skrócony aktu zgonu Wacława Kasperowicza, Piła 30 III 1987 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Świadcstwo bierzmowania, Korsze 25 VI 1974 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Proposta al. noviziato dell’Aspirante Lech Kasperowicz. Parere del Capitolo della Casa, 3.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Ammissione al. noviziato, Łódź 24 VIII 1974 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Professione Religiosa Societá di S. Francesco di Sales Inspektorii di Łódź Polonia Nord, n. 1007, il ch. Kasperowicz Lesco, Czerwińsk 22 VIII 1975 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Karta personalna.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. List posłuszeństwa dla ks. L. Kasperowicza, Piła 15 VI 1987 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Dekret nominacji ks. L. Kasperowicza na proboszcza parafii pw. Wniebowzięcia NMP, Koszalin 24 VI 1987 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. List posłuszeństwa dla ks. L. Kasperowicza, Piła 1 VIII 1992 r.

- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Pismo zwalniające ks. L. Kasperowicza z funkcji zastępcy dyrektora Diecezjalnego Kolegium Teologicznego w Koszalinie, oddziału w Pile, Koszalin 21 grudnia 1994 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Ks. L. Kasperowicz do ks. inspektora W. Kołyszki, Piła 10 IX 1993 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. List posłuszeństwa dla ks. L. Kasperowicza, Piła 8 VIII 1994 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Dekret rządcy abp. Zygmunta Kamińskiego mianujący ks. Lecha Kasperowicza referentem Sekcji duszpasterstwa instytutów życia konsekrowanego, Szczecin 10 XI 1997 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Dekret rządcy abp. Zygmunta Kamińskiego powołujący ks. Lecha Kasperowicza na ojca duchownego dekanatu Szczecin–Pogodno, Szczecin 30 IX 1998 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn. Dekret rządcy abp. Zygmunta Kamińskiego zwalniający ks. Lecha Kasperowicza z funkcji ojca duchownego dekanatu Szczecin–Pogodno, Szczecin 28 X 1999 r.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. Akta personalne ks. Lecha Kasperowicza, akta bez sygn.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. T. Skrzatusz, akta bez sygn. Ks. Henryk Olesik, Sprawozdanie parafii Skrzatusz, Skrzatusz 11–13 grudnia 1998 roku.
- Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. T. Skrzatusz, akta bez sygnatury. Dekret bpa Ignacego Jeża mianujący ks. proboszcza w Skrzatuszu Diecezjalnym Referentem Sanktuariów Maryjnych, Koszalin 5 września 1983 r.
- „*Bóg jest miłością*”. *Biuletyn Odnowy w Duchu Świętym*. Parafia rzymsko-katolicka pw. św. Jana Bosko w Szczecinie 1 (1998): 1.
- Ceynowa, Tadeusz. „Koronacja figury Matki Boskiej Skrzatuskiej”. *Rocznik Skrzatuski* 1 (2013): 91–106.
- Fechner, Dorota. *Pół wieku pracy salezjanów w parafii św. Rodziny w Pile 1946-1996*. Piła: Typo-Offset, 1996.
- „Homilia Józefa kardynała Glempa, prymasa Polski, z okazji koronacji figury Matki Bożej Bolesnej. Skrzatusz, kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, 19 września 1988 r.”. *Pismo Okólne EP* 43 (1988): 2–6.
- Jeż, Ignacy. „List Biskupa Koszalińsko-Kołobrzeskiego: «Po koronacji Figury Matki Boskiej Bolesnej Pani Skrzatuskiej» (z dnia 25 września 1988 roku)”. W: Ignacy Jeż, *Listy Pasterskie oraz komunikaty do kapłanów i wiernych diecezji w latach 1972–1988*, red. Piotr Tadeusz Mielczarek, 294–295. Koszalin: Wydawnictwo Kurii Biskupiej, 1989.
- Kasperowicz, Lech. *Skrzatuska Wspomożycielka. Wspomnienia Kustosza Sanktuarium z lat 1987–1992 w Dwudziestolecie Koronacji Cudownej Skrzatuskiej Pani*. Piła: Drukarnia Henryk Górowski, 2008.
- Kronika diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej 1972–1992*, oprac. Marian Czerner. Koszalin: Kuria Diecezjalna, 1995.
- Marchewka, Andrzej. „Sejmik Młodzieżowy w Skrzatuszu”. *Kronika Inspektorii św. Wojciecha* 2 (1991): 6–7.

- Nowiński, Janusz. „Dzieje i kult Cudownej Figury Najświętszej Maryi Panny Bolesnej w Skrzatuszu w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej”. *Biuletyn Salezjański Nostra* 300 (1989): 13–14.
- Paczoska, Alicja. *Dzieci Jałty. Exodus ludności polskiej z Wileńszczyzny w latach 1944–1947*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2003.
- Paweł VI. *Bulla „Episcoporum Poloniae coetus”*, 28 czerwca 1972 r.
- Pawłowska, Karolina. „Był błogosławieństwem dla wspólnoty. Pogrzeb ks. Lecha Kasperowicza SDB”. Dostęp: 15.04.2001. <https://koszalin.gosc.pl/doc/6578388.Byl-blogoslawienstwem-dla-wspolnoty-Pogrzeb-ks-Lecha>.
- Pietrzykowski, Jan. „Nowicjat salezjański w Czerwińsku 1924–1994”. *Seminare* 11 (1995): 341–358.
- Pilskie drogi do wolności. Kronika parafii Świętej Rodziny w Pile 16 października 1978–6 czerwca 1989*, wybór, wstęp i opracowanie ks. Jarosław Wąsowicz SDB. Studia i Materiały Źródłowe pod patronatem Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej. T. 6. Piła: Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej, 2015.
- Popławski, Adam. „Salezianie”. W: *Leksykon zakonów i instytutów życia konsekrowanego w Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, red. Tadeusz Ceynowa, 143–144. Koszalin: Archiwum Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, 2016.
- „Salesiani Merentibus”. Dostęp: 12.04.20021. <http://pila.salezjanie.pl/salesiani-merentibus>.
- „Sejmik młodzieży w Skrzatuszu”. *Kronika Inspektorii św. Wojciecha* 7–8 (1988): 10–11.
- „V Sejmik Młodzieży Skrzatusz '92”. *Kronika Inspektorii św. Wojciecha* 1 (1992): 28–29.
- Skrzatuska Pani. Śpiewnik pielgrzymkowy*, zebrał i ułożył Lech Kasperowicz, H. Zieniewicz. Skrzatusz, 1993.
- „Telegram papieża Jana Pawła II do bpa I. Jeża, Watykan 18 września 1988 r.”. *Kościół nad Odrą i Bałtykiem* 3–4 (1989): 8.
- Wąsowicz, Jarosław. „Historia salezjańskiej inspektorii pw. św. Wojciecha z siedzibą w Pile (1979–2004)”. *Seminare* 22 (2005): 97–133.
- Wąsowicz, Jarosław. „Klub Inteligencji Katolickiej w Pile w l. 1981–1990”. W: *Kluby Inteligencji Katolickiej jako przestrzeń działań niezależnych w latach osiemdziesiątych XX wieku*, red. Konrad Białecki, 363–385. Warszawa–Poznań: Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2014.
- Wąsowicz, Jarosław. „Ksiądz Michał Winiarz SDB (1911–1988), proboszcz parafii w Skrzatuszu i kustosz sanktuarium w latach 1965–1972. Życie i twórczość”. *Rocznik Skrzatuski* 7 (2019): 97–120.
- Wąsowicz, Jarosław. „Ksiądz Stefan Kiełsiński SDB (1932–2017), pierwszy kustosz sanktuarium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w Skrzatuszu”. *Rocznik Skrzatuski* 6 (2018): 43–57.
- Wąsowicz, Jarosław. „Kult NMP Wspomożycielki Wiernych i św. Jana Bosko w przepowiadaniu słowa Bożego w sanktuarium w Skrzatuszu w latach 80. XX w.”. *Rocznik Skrzatuski* 3 (2015): 75–93.
- Wąsowicz, Jarosław. „Lokalne konflikty między Kościołem a władzami w latach osiemdziesiątych na przykładzie Piły”. W: *Władze wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Wielkopolsce w latach 1980-1989*, red. Konrad Białecki. Studia i materiały poznańskiego IPN, t. 16, 169–192. Poznań: Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2011.
- Wąsowicz, Jarosław. „Ruch pielgrzymkowy z pilskich parafii do sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w Skrzatuszu w 80. latach XX w.”. *Rocznik Skrzatuski* 2 (2014): 53–64.

- Wąsowicz, Jarosław. „Salezianie w Skrzatuszu w latach 1972–2001”. *Rocznik Skrzatuski* 4 (2016): 67–77.
- Wiązowski, Eugeniusz Grzegorz. „Wkład salezjanów w rozwój kultu Maryjnego w Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu”. *Saeculum Christianum* 19, 2 (2012): 123–127.
- Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1982–1983*, red. ks. S. Kuciński. Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1982.
- Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1986–1987*, red. ks. S. Kuciński. Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1986.
- Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1987–1988*, red. S. Kuciński. Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1987.
- Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1989–1990*, red. S. Kuciński. Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1989.
- Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1990–1991*, red. S. Kuciński. Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1990.
- Wykaz placówek i współbraci polskich prowincji Towarzystwa Salezjańskiego 1992–1993*, red. S. Kuciński. Kraków: Towarzystwo Salezjańskie, 1992.

Streszczenie

Artykuł omawia koleje życia zmarłego w 2020 r. ks. Lecha Kasperowicza SDB, który w latach 1987–1992 pełnił funkcję proboszcza parafii i kustosa sanktuarium w Skrzatuszu. Był w tym okresie bezpośrednio odpowiedzialny za przygotowanie uroczystości koronacyjnych figury Matki Bożej Bolesnej. W świątyni parafialnej i kościołach filialnych dokonał licznych remontów. Za jego kadencji życie religijne w parafii i sanktuarium dynamicznie się rozwinęło. Troszczył się o rozwój ruchu pielgrzymkowego do Skrzatusza, przygotowując bazę logistyczną dla przybywających do Skrzatusza wiernych. Był założycielem i redaktorem czasopisma *Oto Matka Twoja*, promującego sanktuarium. Inicjował wiele przedsięwzięć formacyjnych, które funkcjonują w Skrzatuszu do dzisiaj.

Słowa kluczowe: Skrzatusz, sanktuarium maryjne, salezianie, ks. Lech Kasperowicz

Abstract

FR LECH KASPEROWICZ SDB (1953–2020) CURATOR OF THE SANCTUARY AND PARISH PRIEST IN SKRZATUSZ IN YEARS 1987–1992, ORGANIZER OF THE CORONATION CEREMONY

The article discusses the life of Fr Lech Kasperowicz SDB who passed away in 2020. In years 1987–1992 he was parish priest and curator of the sanctuary in Skrzatusz. In this period he was directly responsible for preparation of the coronation ceremony of the statue of Our Lady of Sorrows. In the parish church and affiliate churches he carried out many repairs. During his ministry the life of the parish experienced a dynamic growth. He took care of the development of pilgrimage movement to Skrzatusz, prepared a logistic basis for the faithful coming to Skrzatusz. He was a founder and editor of a magazine *Behold, thy Mother* promoting the sanctuary. He initiated many formative initiatives, still present in Skrzatusz today.

Keywords: Skrzatusz, Marian sanctuary, Salesians, Fr Lech Kasperowicz